

**KLASİK KAMU YÖNETİMİ YAPISINDAN YERELLEŞMEYE
GEÇİŞ: YÖNETİŞİM KAPSAMINDA BİR DEĞERLENDİRME**

**TRANSITION FROM CLASSICAL PUBLIC
ADMINISTRATION TO DECENTRALIZATION: AN
ASSESSMENT IN THE CONTEXT OF GOVERNANCE**

Konur Alp DEMİR*

Özet

Klasik kamu yönetimi yapısının yetersiz kaldığı ve küreselleşen dünyanın getirilerinin belirli bir anlayış çerçevesinde formülize edilmesi ihtiyacı kapsamında etkin bir araç olarak ortaya çıkan yönetimde yerleşme olgusu yönetimin odağına insan unsurunu yerleştirerek kamu yönetimini yeni bir boyuta taşımaktadır.

Kamu yönetiminin yeni bir boyuta taşınması noktasında yönetim olgusu işlevsel bir araç niteliğindedir. Dolayısıyla bu kapsamda devletin yürütme aracı olan kamu yönetiminin yeniden biçimlendirilmesi gerekmektedir. Yönetişim bir değişim aracı olarak kamu yönetiminin işleyişinde yeniliğe, kurallardaki esnekliğe ve yönetimin değişen yüzüne vurgu yapmaktadır. Klasik kamu yönetimi sisteminin aşırı büyümüş ve ağırlaşmış yapısı, yönetsel performansında yaşanan düşüş ve güncel gelişmelere ayak uyduramaması gibi olumsuzluklar yönetim olgusunun ortaya çıkmasındaki önemli nedenleri oluşturmaktadır.

Bu çalışmada literatür taraması yöntemi kullanılarak yönetim ve yerel yönetim kavramları kapsamında klasik kamu yönetimi yapısından yerleşme ilkesine geçiş süreci ve olabilirliği incelenecektir.

Anahtar Kavramlar: Klasik Kamu Yönetimi, Yerleşme, Yönetişim, Yerel Yönetişim

Abstract

Classical public administration system takes forward to public administration system to the new dimension by placing the focus on the human being fact due to the deficiency of classical public administration system and in need of formulizing of the globalization world brings in the context of a new comprehension which is known as decentralization.

At the point of moving public administration to the new destination, governance phenomenon is a functional means qualification. Therefore, in this context, public administration, which is an executive branch of the state, is needed to reform to a new model.

* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, konuralpdemir@yahoo.com.tr

The governance as a transforming element in the public administration functioning system emphasizes to the neology, flexibility of the rules and the changing aspect of the public administration.

The important reasons of emerging governance phenomenon are constituted by the problems which are known as sluggish and overgrown structure of the classical public administration system and there has been a decrease in the administrative performance of it and not to keep pace with current affairs.

In this study, the process and possibility of transition from classical public administration to the decentralization principle will be examined in the context of governance and local governance concepts by using literature review method.

Keywords: Classical Public Administration, Decentralization, Governance, Local Governance

1. GİRİŞ

Yönetim alanında yaşanan gelişmelerin başında küreselleşme ve yerelleşme olguları gelmektedir. Bu iki olgu birbirlerini tamamlayan ve yönetimi klasik anlamından soyutlayarak daha güncel ve somut gerçeklere odaklayan bir yaklaşım içerisindedirler. Küreselleşme ulus devleti ve ulus devletler arasındaki uluslararası ilişkileri düzenleyen bir düzeyde hareket ederken, yerelleşme süreci ise yönetimdeki merkeziyetçi ve tek boyutlu yönetim anlayışından doğan sonuçları bir bütün haline getirerek farklı kimlikleri ve unsurları yeniden şekillendirerek daha etkili bir kamu yönetimi yapısının meydana getirilmesi için çalışmaktadır (Ökmen, Baştan ve Yılmaz, 2004: 29-30).

Küreselleşme 1980’li yılların başından itibaren başlayan ekonomik, sosyal ve teknolojik dönüşümü anlatan ve hayatın birçok alanına müdahalede bulunan bir süreci ifade etmektedir. Bu süreç siyasal hayata da müdahale etmiş ve dünyanın farklı siyasal sistemleri içerisinde yaşayan insanları ortak bir noktada buluşturmak suretiyle birbirinden habersiz toplulukları karşılıklı iletişim ağına dahil etmiştir. Bu dönemde bilgi ve bilgi paylaşımı önem kazanmış ve kamu yönetimi sistemleri şeffaflık, etkililik, verimlilik, hesap verebilirlik ve katılım konularında sorgulanmaya başlanmıştır. Bu sorgulanma sonucunda yönetimleri ve toplumları tek tipleştirilen bir anlayıştan, toplum yerine bireyi ve merkezi yönetim yerine yerel yönetimi koyan bir anlayışa geçiş yapılması öngörülmüştür. Bu süreç yerelleşme olarak da tanımlanabilmekte ve klasik kamu yönetimi yapısındaki merkeziyetçi anlayış yerini artan bir hızda yönetişime terk etmektedir (TESEV, 2008: 13-14).

Yönetim olgusu vatandaş ile kamu yönetimi arasındaki ilişkilerin değişime uğraması sonucunda farklı bir boyuta doğru yön değiştirmektedir. Kamu yönetimi alanında klasik yönetim anlayışından yöneten ile yönetilen arasındaki karşılıklı etkileşimi içeren “yönetişim” anlayışına doğru geçiş yapılmaktadır. Bu anlayış bir kesimin diğer kesimi yönetmesinden farklı olarak karşılıklı biçimde ve uzlaşmacı bir tavırla yeni bir yönetim modelini

öngörmektedir. Bu model ilişkileri bir bütün halinde değerlendirmekte ve toplumun siyasi, ekonomik ve sosyal faaliyetlerini kendi iradesi ile yönetebilmesini içermektedir. Diğer bir deyişle, yönetim toplumsal unsurların kamu yönetimi ile aynı düzeye gelmesi ve “birlikte yönetim” anlayışının kamu yönetimi sistemine hakim olmasını öngörmektedir (TESEV, 2008: 7).

Yönetişim klasik kamu yönetimi yapısından yeni bir yönetim biçimine geçişi ifade eden bir süreçtir. Yönetişim devlet, sivil toplum ve özel kesim arasındaki ilişkileri yeniden düzenleyen bir örgütlenme anlayışına ve kendi kendini yöneten bir yönetim yapısına sahiptir (Lamba, 2012: 496).

Birleşmiş Milletler (BM) ülke yönetimlerinin yönetim, demokrasi ve yerelleşme gibi ilkeler kapsamında yeniden şekillendirilebilmesi için halkın karar alma sürecinde aktif bir biçimde yer almasının gerekliliği üzerine vurgu yapmaktadır. Bu ilkelerin yönetsel bir sistem içerisinde kullanılacakları en etkili ve uygun yönetim biriminin ise yerel yönetimler olduğu kabul edilmektedir (Lamba, 2012: 496).

Bu çalışmada klasik kamu yönetimi yapısından kaynaklanan sorunların yerelleşme ilkesi kapsamında değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla ilk önce klasik kamu yönetimi yapısı değerlendirilecek ve ortaya çıkartmış olduğu olumsuzlukları incelenecektir. Ardından yerelleşme olgusu kamu yönetimi sistemi açısından incelenecek ve klasik kamu yönetimi yapısından yerelleşmeye geçiş süreci değerlendirilecektir. Bu geçiş aşamasında vurgulanmak istenen unsur yönetim ve yerel yönetim kavramlarının bu sürece yapabileceği muhtemel katkılarıdır. Dolayısıyla klasik kamu yönetimi yapısından yerelleşme ilkesini benimsemiş bir kamu yönetimi yapısına geçiş sürecinde yönetim ve yerel yönetim kavramları anahtar bir görev üstleneceklerdir. Çalışmada bu sürecin üzerine vurgu yapılacaktır.

2. KAMU YÖNETİMİNDE KLASİK YÖNETİM YAPISI

Kamu yönetimi bir bilim dalı, örgütlenme biçimi ve teknik bir destek birimi olarak üç farklı alanda faaliyet göstermektedir. Kamu yönetimi bir bilim dalı olarak devletin ve devlet personellerinin davranışlarını inceleyen bir alanı ifade etmektedir. Örgütlenme biçimi ise devletin amaçlarını gerçekleştirebilmesi için belirli bir düzen içerisinde kurumların oluşturulması ve bu kurumlarda personellerin istihdam edilmesi üzerine kurulmuştur. Son olarak teknik bir destek birimi olarak kamu yönetimi devletin yürütme aracı olma niteliğiyle devlet faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi amacıyla örgütleri bir bütün haline getirmeyi tarif etmektedir. Dolayısıyla kamu yönetimi kavramı “teknik iktidar” olarak da nitelendirilebilmektedir. Teknik iktidar siyasal iktidardan farklı olarak geçici bir süreyle değil, sürekli bir durumu tanımlamaktadır. Siyasal iktidar belirli zaman aralıklarında değişebilmekle birlikte teknik iktidar olan kamu yönetimi devlet ile birlikte varlığını korumaktadır (Bozkurt vd., 2008: 133).

Klasik yönetim anlayışı kapsamında kamu yönetimi sistemi yapısı gereği dışa kapalı, bilgi paylaşmayan, çevresinde meydana gelen bütün süreçleri denetleme gereği duyan ve kamu hukuku kurallarına sıkı sıkıya bağlı bir biçimde faaliyet gösteren kuramsal bir bütün olarak geçmişten günümüze doğru bir seyir izlemiştir. Bununla birlikte toplumsal ve ekonomik şartlar değişime uğradıkça sorunlar ve ihtiyaçlar da farklılaşmakta ve bu sebepten dolayı kamu yönetimi sisteminin de kendisini güncellemesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır (Şat, 2009: 97).

Klasik kamu yönetimi anlayışı, 19. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak 20. yüzyılın sonlarına kadar geçen zaman aralığında kamu yönetime hakim olan paradigmayı¹ ifade eden unsurun adıdır. Klasik kamu yönetimi anlayışının fikirsel temellerinin önemli bir kısmı Woodrow Wilson, Max Weber ve Frederick Taylor tarafından atılmıştır. Wilson siyaset bilimi ile kamu yönetiminin ayrı biçimde incelenmesinin gerekliliğini vurgulamış, “siyaset/yönetim ayrılığı” ilkesi kapsamında kamu yönetiminin ayrı bir bilim dalı olduğunu savunmuştur. Max Weber ise “ideal tip bürokrasi” modelini geliştirmiş ve bu modelin en akılcı ve etkili bir örgütlenme biçimi olduğunu ileri sürmüştür. Wilson ve Weber’in tezlerinde siyaset bilimi ile kamu yönetimi ayrı alanlarda değerlendirilmekte, siyasetin karar alıcı ve kamu yönetiminin ise uzmanlık özelliği ile uygulayıcı unsur olduğunun vurgusu yapılmaktadır. Frederick Taylor da yönetim faaliyetlerine karşı bilimsel bir yaklaşım sergilemiş ve yapılması gereken her iş için en iyi ve tek bir yöntemin olabileceğini ifade etmiştir (Eryılmaz, 2012: 44).

Klasik yönetim anlayışı yakın zamana kadar yönetim literatüründe kamu yönetimi bilimine hakim olan bir anlayış türü olmuştur. Klasik yönetim anlayışı kamu yönetiminin yapısı, devletin kamu hizmeti üretimi ve dağıtımının bürokrasi ilkesi kapsamında değerlendirilmesi, siyaset ile yönetimin birbirlerinden ayrı alanlar olduğu düşüncesi ve kamu yönetimi ve özel yönetim ayrımı olmak üzere dört temel ilkeye dayandırılmaktadır (Eryılmaz, 2012: 44-46).

Klasik kamu yönetimi anlayışı bürokratik bir model üzerine kurgulanmıştır. Bu yönetim anlayışında kamu yararı, verimlilik, görev tanımları, hiyerarşik yapı, yönetsel sorumluluk, denetim ve elde edilen sonuçlar önem taşımaktadır (Genç, 2010: 148).

3. KLASİK KAMU YÖNETİMİ YAPISININ OLUMSUZLUKLARI

Eskiden merkezi bir konumda yer aldığı düşünülen devletin toplumu yönlendirdiği veya yönlendirmesi gerektiği görüşü kabul edilmekteydi. Ancak günümüzde devletin bu konumundan sıyrıldığı görülmekte ve geçmişteki alışkanlığın uygun bir model olmadığı gözlemlenmektedir. Çünkü artık yaşadığımız çağda devlet kurumu kamu politikalarının belirlenmesinde tek başına belirleyici unsur olmaktan uzaklaşma çabası içerisine girmiş-

1 “İlk örnek. Genel olarak izlenebilecek ya da taklit edilebilecek bir model ya da örneği belirtir. ...” Bkz. Bekir Parlak, *Kamu Yönetimi Sözlüğü*, MKM Yayıncılık, Bursa Kasım 2011, s. 611.

tir. Klasik yönetim anlayışından farklı olarak devlet modern toplumda halkın faaliyetlerini yönlendirici ve insanların tavırlarını belirleyici bir unsur olarak yer almamaktadır. Buna rağmen, özellikle ülkemizde, devlet hala önemli bir konuma sahip olmakla birlikte üstlendiği görevleri farklılaşmış, topluluk, özel sektör ve sivil toplum üçlüsü ile birlikte hareket ederek onlara yön veren ve karşılaştıkları sorunlara çözüm yoları arayıp bulan bir unsur olabilme yönünde değişim geçirmiştir (Genç, 2010: 154).

Özellikle 1980'li ve 1990'lı yıllar klasik kamu yönetimi yapısının sorgulandığı ve yeni modellerin arandığı dönemleri oluşturmaktadırlar. Katı, hiyerarşik ve bürokratik kamu yönetimi yapısı yerini daha enek tabanlı bir kamu yönetimi sistemine bırakma eğilimi içerisine girmiştir (Özer, 2005: 4).

Dünya genelinde yaşanan değişimler, teknolojik gelişmeler, toplumsal olaylar ve mali krizler devletlerin kamu yönetimi sistemlerini sorgulamalarına sebep olmuştur. Küreselleşme ile birlikte toplumsal dönüşümler yaşanmış, insanların ihtiyaçları hem nitelik hem de nicelik olarak farklılaşmış ve dolayısıyla da devletlerin örgütlenme biçimleri bu durumdan etkilenmiştir. Bu etkilenme devletlerin örgütlenme biçimlerinden başlayarak devlet-vatandaş ilişkilerine kadar geniş bir alanı içerisine almıştır (Arslan, 2010: 22).

Klasik kamu yönetimi yapısında ulaşılması gereken hedefleri birinci sıraya koymak yerine kullanılan araçları temel amaç haline getiren bir anlayış geçerli olmuştur. Bu anlayış kapsamında önemli olan konular kurallar ve kullanılan yöntemlerdir. Dolayısıyla kurallara aşırı bağlılık mevzuat yokluğunda veya mevzuatın açık bir biçimde yorumlanmadığı durumlarda yönetimde olumsuzluklara ve aksamalara sebebiyet verebilmektedir (Arslan, 2010: 28). Bu aksamaların bir diğer yönünü de iletişim kanallarında yaşanan olumsuzluklar oluşturmaktadır. Klasik kamu yönetimi kamu kurum ve kuruluşlarını büyütme odaklanmış ve ortaya çıkan sorunların çözüm yerleri olarak, hiçbir alternatif gözetmeksizin, kamu kurumlarını adres göstermiştir. Bununla birlikte klasik kamu yönetiminde siyasal liderlerle olan ilişkiler oldukça fazla resmidir. Bu resmîyet iletişim sürecine de yansımış emir ver-al, emirleri uygula ve teknik konular üzerine odaklanmıştır (Özer, 2005: 10).

Klasik kamu yönetiminin en bilinen olumsuzlukları olan aşırı merkeziyetçilik, katı hiyerarşik bir yapı, verimsiz uygulamalar, faaliyetlerde etkisizlik, hizmetlerde kalite düşüklüğü, aşırı israf, kırtasiyecilik ve çevreye karşı kapalılık yeni sağ ideolojisinin de vurgulamış olduğu olumsuz unsurları meydana getirmektedirler (Canpolat 2010: 8).

4. KAMU YÖNETİMİNDE YERELLEŞME OLGUSU

Yerelleşme merkezi yönetime ait olan yetki ve kaynakların yerel yönetim birimlerine devredilmesi ifade eden bir yönetim ilkesidir. Yerelleşme kapsamında merkezi yönetim tek ve son belirleyici unsur olmaktan uzaklaşmakta ve kamusal mal ve hizmetlerin sunul-

masında ve farklı yönetsel faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde merkezi yönetimin yanında çeşitli düzeylerde örgütlenmiş kamu örgütlerinin de söz hakkı bulunmaktadır. Yerelleşme ile birlikte merkezde toplanan yetkilerin yönetsel olarak alt birimlere aktarılmasının öngörülmesinden dolayı daha demokratik bir ortamın varlığı söz konusu olabilmektedir (Acartürk ve Özgür, 2004: 144). En kısa tanımla yerelleşme merkezi yönetimin küçültülmesi anlamına gelmektedir (Eryılmaz, 2012: 123).

Sosyal, siyasal, yönetsel ve kültürel faktörlerin etkili olduğu ve merkezileşmenin yoğun bir biçimde görüldüğü gelişmekte olan ülkelerde kamu hizmetleri tek bir yerden planlanmakta ve sunulmaktadır. Dolayısıyla hem yönetsel hem de mali açıdan aşırı bir merkezizetçilik uygulaması söz konusu olmaktadır. Kamu yönetiminde aşırı merkezizetçilik merkezi yönetimin sorumluluklarını fazlalaştırmış, bürokratik yapılanmayı ve kırtasiyeciliği arttırmış ve yerel yöneticilerin girişimcilik ruhuna zarar vermiştir. Böylece merkezi yönetim zamanının çoğunu taşradan kendisine gelen sorulara cevap ve talimat vermekle geçirir olmuştur (Eryılmaz, 2012: 124).

Yönetim yapısında yerelleşme sisteminin benimsenmesinin ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal olmak üzere birden fazla sebebi vardır. Yönetim yapısını yerelleşme ilkesine göre şekillendiren ülkelerin merkezi yönetimin bütçe açıklarını kapatabilmek, mali krizden kurtulabilmek, kaynakların etkili ve adaletli bir biçimde kullanılmasını sağlayabilmek, kamu yönetimini daha şeffaf bir hale getirebilmek ve yönetimde hesap verebilirliği sağlayabilmek gibi amaçları bulunmaktadır (Acartürk ve Özgür, 2004: 146-147).

Genel olarak yerelleşme kavramı ile ifade edilmek istenen merkezi yönetimin etkili ve verimli bir biçimde gerçekleştiremediği faaliyetlerin daha alt birimlere aktarılarak olumlu sonuçların elde edilmesidir. Klasik kamu yönetimi anlayışından yerele daha fazla yetki verme düşüncesine geçiş aşamasında yerelleşme kilit bir kavram olmuştur. Ancak merkezizetçilik ilkesine sıkıca bağlı olan ülkelerde yerelleşme ilkesinin uygulamaya geçirilmesi oldukça zor olmaktadır. Çünkü merkezi yönetim sahip olduğu yetkileri devretmek konusunda gönüllü davranmamaktadır (Çevik, 2012: 87). Bu gönülsüzlük, bir bakıma, siyasi sistemin kendi içerisinde bir bütünleşme sorunu olduğunu da göstermektedir. Aksi takdirde her ülke kendi kamu yönetimi yapısında yerelleşme ilkesinden kolay bir biçimde faydalanabilir (Eryılmaz, 2012: 123). Bu aşamada bir ülkenin kamu yönetimi sisteminde yerelleşme ilkesinin uygulanmasını zorunlu kılan nedenlerden bahsetmek gerekmektedir.

Kamu yönetiminde yerelleşmeyi zorunlu kılan nedenler şu şekilde sıralanabilmektedir (Eryılmaz, 2012: 123):

Merkezi yönetimin iş yükünün artması ve faaliyetlerinin karmaşık bir hale gelmesi,

Etkili ve verimli bir hizmet sunumu için karar alma ve uygulama yetkisinin alt birimlere aktarılması,

Özerk bir yerel yönetim sistemine geçiş için meydana gelen siyasi taleplerin karşılanabilmesi,

Ülkenin genel politikalarının yerel ihtiyaçlara göre yeniden şekillendirilmesi ve uyumunun gerçekleştirilmesinin sağlayabilmesidir.

Yerelleşme kamu yönetimi yapısının aşırı merkezîyetçilikten kurtulabilmesi, yönetimin daha şeffaf, demokratik ve özerk bir yapılanma içerisine girmesi amacıyla kullanılan bir kavram olarak ortaya çıkmasına rağmen yerelleşmeye farklı anlamlar yüklenmeye çalışıldığı da görülmektedir. Yerelleşme yeni dünya düzeni içerisinde yerelin ekonomik bütünlüğünü sağlayabilmesi ve ekonomik alanda ulus devleti dışlayarak yerele ağırlık verilmesi anlamlarında kullanılmaktadır. Böylece yerelleşme ilkesi anlam kaymasına uğramakta, yerinden yönetim (adem-i merkezîyetçilik) ve hizmetlerin halka en yakın yerel birimler tarafından sunulması (subsidiarite) ilkelerinden uzaklaşmaktadır (Geray, 2001: 8).

Yerelleşme vatandaş ile devletin yürütme aracı olan kamu yönetiminin arasındaki mesafeyi kısaltmaktadır. Yönetim faaliyetlerinin yerelleşme tecrübesinin devlet tarafından kamu yönetiminin dolaylı bir şekli olarak düşünülmesine veya algılanmasına ihtiyacı yoktur. Yerelleşme toplumun taleplerini doğrudan ifade etmesine yarayan bir unsurdur. Yerelleşme merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında gücü ve yetkiyi paylaşmaktadır (Rao, 2008: 209).

Merkezi sistemin karakteristik özelliklerini taşıyan yerelleşme ilkesi yönetim sisteminin hiyerarşik yer değiştirmesi açısından kurallar bütünü uyumlu bir biçimde olmasına ihtiyaç duymaktadır. Gerçekte yerelleşmenin başlıca çıkış noktası ulusal ve yerel yönetim birimleri arasında güç dengesini kurmaya çalışmaktır (Rao, 2008: 209).

Yerelleşme olgusu yerel yönetimler açısından değerlendirmekle birlikte temelde merkezi yönetimin durumunu ifade eden bir ilkedir. Yerelleşme ilkesi yerel yönetimlerin ihtiyacı olduğu takdirde merkezi yönetimin destek olmak anlamında yerel yönetimlere yardımda bulunabileceği anlamını taşımaktadır. Bu sürecin merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında belirli bir planlama ve kurumlar arası görev ve yetki paylaşımını zorunlu kılmasından dolayı devlet ile vatandaş arasındaki olan iletişimin de boyutu değişmekte, odak noktası merkezi yönetimden yerel yönetimlere ve dolayısıyla da vatandaşlara doğru geçiş yapmaktadır. Zaten yönetimde yerelleşmeden beklenen vatandaş odaklı olmak, karar alma ve uygulama aşamasında halkın beklentilerini dikkate almak, kamu yönetiminde şeffaflığı ve hesap verebilirliği arttırmak ve siyasal katılımı sağlamaktır (Tortop vd., 2012: 391).

Yerelleşme kavramının dünya genelinde yaygınlık kazanması ve bir amaç haline dönüşmesi kapsamındaki görüşmeler 1992 yılında BM tarafından Rio'da düzenlenen BM

Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda karara bağlanmıştır (Arap, 2004: 159). Bu karar Yerel Günden 21 uygulamaları olarak da bilinmektedir. Türkiye'de Yerel Günden 21 uygulamaları ilk defa 1996 yılında BM İstanbul Habitat II Konferansı ile hız kazanmış ve 1997 yılı sonlarında ise gerçek anlamda başlamıştır (Emrealp, 2005: 7). Yerel Günden 21 uygulamaları yönetim, hakkaniyet, hesap verebilirlik ve saydamlık gibi kavramları gündeme taşımıştır. Bununla birlikte bu uygulamaların yerelleşmeye geçişin sağlanabilmesi için önemli birer araç olarak kullanılmasına önem verilmiştir (Arap, 2004: 159).

Yerel Günden 21'in temel hedefi merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki ilişkilerin yerel yönetimler lehine doğru çevrilmesi, hükümet dışı örgütlerin güçlendirilmesi, toplumsal işbirliğin sağlanabilmesi ve halkın yönetime katılımının etkin bir biçimde sağlanabilmesidir (Emrealp, 2005: 16).

Yerelleşme sadece bir yönetim ilkesi veya ideali değil, aynı zamanda bir süreçtir. Bu süreç mali, siyasi ve yönetsel sorumlulukları daha alt düzeydeki yönetsel birimlere devredilmesini içermektedir. Dolayısıyla yerelleşme merkezi yönetimden merkezin taşra birimlerine, yerel yönetim birimlerine, yarı özerk kamu kurum veya kuruluşlarına ve sivil toplum kuruluşlarına kaynak, yetki, görev ve sorumluluk aktarımını içermektedir. Diğer yandan yerelleşme kurumsal kapasitenin ve yönetim faaliyetlerinin daha alt yönetsel kademelere aktarımını da içermektedir. Yerelleşme bilgiye dayalı tahminlerde bulunma, hedef belirleme ve belirlenen hedefler doğrultusunda kaynak temin ederek en etkili ve verimli bir biçimde kullanma yeteneği ve yeterliliği olarak da tanımlanabilmektedir (Özel, 2007: 66).

5. KLASİK KAMU YÖNETİMİ YAPISINDAN YERELLEŞMEYE GEÇİŞ

Dünya genelinde yaşanan teknolojik değişimler ve özel sektörün canlandırıcı etkisi ülkelerin kamu yönetimi sistemlerini geliştirerek çevreye uyum sağlamasını zorunlu kılmıştır. Küreselleşme ile birlikte yaşanan teknolojik gelişmeler toplumu ihtiyaç ve beklentilerini kapsamında farklılaştırarak değişime zorlamıştır. Bu farklılaşmanın ardından gelen zorunlu değişim devleti de etkilemiş, devletin klasik örgütlenmesi modern ihtiyaçları karşılayamaz hale gelmiştir. Dolayısıyla klasik kamu yönetimi yapısına alternatif olarak yeni örgütlenme ilkeleri geliştirilmiştir (Arslan, 2010: 22).

Yerelleşme ilkesi güçlü bir devlet karşısında bireyi özgürleştirirken devletin faaliyetlerini de sınırlandırmayı öngörmektedir. Bu bağlamda merkezi yönetimin müdahalesi ancak bireysel girişimlerin yetersiz kaldığı aşamada söz konusu olmaktadır (Tortop vd., 2012: 391).

Klasik kamu yönetimi yapısının getirmiş olduğu olumsuzlukların çözüme kavuşturulabilmesi ve bu konuda yeni arayışlar içerisine girilebilmesi adına ortak bir fikir birliği mevcuttur. Bu fikir birliğinin kaynak noktası devlet, toplum ve birey arasındaki ilişkilerin

niteliğinden kaynaklanmaktadır (Ökmen, Baştan ve Yılmaz, 2004: 40).

Yerelleşme merkezi yönetimin iş yükünü azaltarak asli görevlerine odaklanabilmesi için imkân yaratmaktadır. Ancak bu süreç merkezi yönetim tarafından iyi bir biçimde yönetilemediği takdirde merkezi yönetimin ekonomi üzerindeki hakimiyetinin azalmasına ve hatta yok olmasına sebebiyet verebilecektir. Benzer biçimde yerel yönetimlerin faaliyetlerinin merkezi yönetim tarafından olması gerektiği gibi koordine edilememesi sonucunda bölgeler arasında gelişmişlik farklılıkları meydana gelebilecektir. Bu olumsuzlukların meydana gelmemesi adına devletin her durum için ayrı ayrı önlemler alması, kurallarını açık bir biçimde belirtmesi ve sorumluluklarının önceden belirlenmesi gerekmektedir (Tortop vd., 2012: 392).

Yerelleşme anlayışı çoklu yönetim, katılımcılık ve etnik farklılıkların tanınması açısından ulusal olandan ayrılmaktadır. 1970'li yıllardan itibaren ulusal devletlerin küreselleşen dünya karşısında güç kaybetmeye başlaması sonucunda neoliberal politikalar devletlerin gündemine gelmiş ve liberalizmin temel unsurlarını oluşturan birey hak ve özgürlükleri öncelik kazanmıştır. Devletler politikalarını belirlerken dünyanın geçirmiş olduğu bu dönüşüme uyum sağlayabilmek için birey hak ve özgürlüklerini dikkate alan uygulamalar içerisine girmişlerdir. Bu uygulamalarda halkın beklenti ve talepleri devletin aşırı merkezîyetçi idealleri önüne geçirilerek yönetime daha fazla adem-i merkezîyetçi bir anlayışın hakim olması öngörülmüştür. Bu amaç için de yönetimin yerelleşmesi ve yerel olanın da güçlendirilmesi zorunlu bir hale gelmiştir (Çekiç, 2010: 159).

Demokrasi ile yerelleşme arasında doğrudan bir ilişki söz konusudur. Demokrasi bir yönetim biçimi olarak devletin iktidarının sınırlandırılmasını öngörmektedir. Devletin iktidarının sınırlandırılmasının bir yolu da yetkilerini çevre unsurlara dağıtarak kendisini daha pasif bir seviyeye çekmesidir. Kendi kendini pasifize etme durumu ise yerelleşme olarak ortaya çıkmaktadır (Özel, 2007: 67).

Yerelleşme ilkesine geçiş yerel ve ortak kamu hizmetlerinin merkezi yönetimin yanı sıra yerel yönetim birimleri tarafından yerine getirilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Diğer bir deyişle bu geçiş süreci merkezi yönetim dışında başka yönetim birimlerinin de sürece dahil olması gerekliliği üzerine kurgulanmıştır (Tortop vd., 2012: 392).

Klasik kamu yönetimi yapısından yerelleşme ilkesine geçiş süreci müdahaleci olmaksızın ziyade yerele, bireye, aileye, topluma ve kent sakinlerine daha fazla özgürlük vermeyi ve müdahalenin ancak bu unsurların çeşitli ihtiyaçlarını karşılamaya güçleri yetmediği takdirde olması gerektiğini vurgulamaktadır (Tortop vd., 2012: 392-393).

Yerelleşme aynı zamanda halkın sosyal, ekonomik ve siyasi kararlarda yönetime katılımını sağlayarak yönetimde yönetim olgusuna katkı yapmaktadır. Bu şekilde bireysel potansiyellerin artırımı sağlanırken devletin hassasiyeti, şeffaflığı ve hesap verebilirliği

üzerine de vurgu yapılmaktadır (UNDP, 1999: 2).

Ancak şunu da ifade etmek gerekir ki yerleşme merkezleşmenin bir alternatifi değildir. Uygulamada her ikisi de gereklidir. Ulusal ve ulus-altı aktörlerin tamamlayıcı rolleri en etkili yöntemlerle analiz edilmeli ve hedeflenen amaçlar doğrultusunda bu unsurlardan bir aracı niteliğinde faydalanılarak karar verilmesi gerekmektedir (UNDP, 1999: 3).

Günümüzde uygulanan yaygın yerleşme politikaları sonucunda devletler yönetim sistemlerini yerleşme ilkesi kapsamında yeniden şekillendirmeye çalışmaktadırlar. Dünya Bankası 1999-2000 yılı Raporu'nda yerleşmenin kaçınılmaz olduğunu vurgulamıştır. Dünya Bankası bir ülkenin 21. yüzyılda başarılı olup ol(a)mayacağını yerleşme ilkesini hangi ölçüde içselleştirdiği ve yönetim sistemine uyarladığı ölçüsünde değerlendirmektedir. Bu noktada yerleşme ilkesi yönetsel anlamda başarılı olmanın belirleyici bir unsuru olarak ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte Dünya Bankası küreselleşme olgusunu da yerleşme ile birlikte ve birbirinin tamamlayıcısı olarak değerlendirmektedir. Dolayısıyla küreselleşme ve yerleşme birbirini destekleyici iki unsur olarak ortaya çıkmaktadırlar (Acar ve Kitapçı, 2009: 87).

Küreselleşmenin ardından daha fazla güç kazanan yerleşme Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada gibi ülkelerde etnik farklılıkları ortadan kaldıran veya bunları bir çatışma unsuru olmaktan çıkararak bir görev üstlenmiştir. Diğer yandan yerleşme etnik kimlikleri bir üst kimlik çatısı altında toplayarak toplumsal kimlik arayışlarına bir cevap olarak çoğulculuk, çok kültürlülük ve çok etniklilik düşüncelerini ortaya çıkartmaktadır (Çekiç, 2010: 159).

6. YERELLEŞME VE YÖNETİŞİM

Yaklaşık son altmış yıllık süre içerisinde sosyal ve ekonomik yönden devletin rolü değişme göstermiştir. Bu değişim örgüsü zaman içerisinde ve farklı noktalarda ülkelerin çeşitli gruplarının siyasi, ekonomik ve sosyal gelişmelerini de kayıt altına alabilmektedir (United Nations, 2009: 3).

Tüm dünyada yaşanan bu değişim süreci olayları ve olguları etkilemektedir. Bu süreç sanayi toplumundan bilgi toplumuna doğru bir geçişi öngörmekle birlikte üretim aşamalarında yaşanan değişim ve ulus devlet anlayışından küreselleşmiş devlet anlayışına geçiş tecrübesi klasik yönetim yapısının sorgulanmaya başlamasına sebep olmuştur. Bu çok yönlü değişim yönetimde daha esnek bir yapılanmayı zorunlu kılmaktadır. Çünkü yaşanan değişim(ler) yönetimi meşru kılan unsurları aşındırmakta ve bu aşınmalar yönetimi tamamen ortadan kaldırmaya da yeni arayışlar içerisine girilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu arayış(lar) yönetim biliminin de kendisini güncellemesini zorunlu kılmıştır. Dolayısıyla 1970'lerde "Kamu Yönetimi", 1980'lerde "Kamu Politikası ve Yönetimi" ve 1990'larda ise "Yönetişim" anlayışı yönetim bilimini olduğu noktadan farklı bir noktaya

taşımaya amaçlamıştır (Tortop vd., 2012: 337). Bu çarpıcı değişim sonucunda artık devlet ekonomik büyüme ve sosyal gelişme alanlarında tek güdüleyici unsur olmaktan uzaklaşmış ve nihayetinde gelişmenin önünde bir engel olarak görülmeye başlanmıştır (United Nations, 2009: 5). 1990'lı yıllar boyunca yerelleşme sivil toplum vasıtası ile daha geniş halk katılımını öngören ve yönetişime açılan bir kapı olarak görülmüştür (Cheema ve Rondinelli, 2007: 3).

Gelişmiş ülkelerde devletin yapısı, rolü ve fonksiyonları üzerindeki tartışmalar merkezi yönetimin etkililiği dikkate alınarak otoritenin ekonomi ve sosyal gelişmeyi teşvik edici bir biçimde ve avantaj ve dezavantajları da dikkate alarak yerleşen otoritenin yönetimdeki ulusaltı birimler, yerel yönetimler ve devletin diğer unsurları üzerinden devam ettirilmektedir. Yerelleşme yetkinin, sorumlulukların ve kaynakların merkezi yönetimden yerel yönetimlere veya alt birimlere, sorumluluğu dağıtma, yetkilendirme ve yetki devri aracılığı ile aktarılması şeklinde tanımlanabilmektedir (Cheema ve Rondinelli, 2007: 1).

Kamu yönetimi alanında önceden belirlenen hedeflere ulaşabilmek için tek özneli, tek boyutlu, merkeziyetçi, hiyerarşik bir düzen içerisinde kurgulanmış ve kaynakları ve yetkileri tek bir yerde toplayarak yönetmek anlayışının yaratmış olduğu sorunların üstesinden gelebilmek için yönetimde çok boyutluluğu ifade eden, yerele ağırlık veren, iletişimin sürekliliğini talep eden, faaliyetleri toplumsal aktörlerin katılımı sonucunda gerçekleştirmeyi amaçlayan ve kaynakları yönlendirme ve kullanma konusunda daha esnek davranan yönetişim anlayışına geçiş yapılmaktadır (Tortop vd., 2012: 338). Bununla birlikte bu geçiş sürecinin hızlandırılması ve sağlıklı bir biçimde uygulamaya geçirilmesi için toplumun her kesiminden ve akademik dünyadan yoğun bir ilgi ve talep bulunmaktadır.

Yönetişim olgusu yeni bir kavram değildir. Yönetişim konusunda yapılan tartışmalar milattan önce 400 yılına kadar dayanmaktadır (Kaufmann ve Kraay, 2008: 5). Ancak yönetişim olgusu üzerine yapılan tartışmaların günümüze en yakın ve güncel tarihi 1989 yılına dayanmaktadır. Yönetişim, Dünya Bankası'nın 1989 yılında Afrika'da yaşanan sorunları "yönetişim krizi" olarak tanımlamasından sonra güncellik kazanan bir kavram haline gelmiştir. Dünya Bankası yönetişim kavramını daha az müdahale eden ve özel girişimleri daha fazla destekleyen bir anlayış üzerine kurgulamıştır (Zabcı, 2002: 151-153-162). Yönetişim yönetimde demokrasi ilkesinin yerleşebilmesi için gerekli olan katılımcılık, saydamlık, hesap verebilirlik, etkinlik, tutarlılık, adillik ve hukuka bağlılık gibi unsurları içeren bir kavramdır (TESEV, 2008: 3).

Yönetişim en kısa tanımı ile birlikte yönetmek anlamına gelmektedir. Kamu yönetiminde yönetişim anlayışı ise karar alma ve uygulama aşamasında toplumsal unsurların yönetime dahil edilmesini, yöneticilerin buyurucu değil, uzlaşmacı bir tavırla hareket etmesini, yönetimde saydam, hesap verebilir ve katılımcı bir anlayışın benimsenmesini

öngörmektedir. Yönetişim anlayışı kapsamında kamu adına alınan bütün kararların şeffaf, uzlaşmacı ve bilgiye dayalı olması hedeflenmektedir (TESEV, 2008: 17).

Yönetişim konusunda bir tanımlama yapılmakla birlikte kesin ve mutlak bir sonuca ulaşan bir tanımlamanın yapılması oldukça zordur. Çünkü yönetim kavramı hukuktan siyasete ve kamu yönetiminden işletmeye kadar çok farklı ve geniş bir alanda kullanılmaktadır. Dolayısıyla her alanın yönetişimin ruhuna zarar vermeden kavrama yüklediği anlam farklılaşabilmektedir. Diğer yandan yönetim kavramı ulusal ve küresel alanlarda kendisine uygulama alanı bulabilmektedir. Kamu yönetimi alanında ise yönetim devlet ve vatandaş arasındaki ilişkiler kapsamında kullanılmaktadır. Çünkü klasik kamu yönetimi yapısı siyasal güç ve vatandaş arasındaki ilişkileri odak noktası açısından açıklamakta yetersiz kalmıştır. Bu yetersizlik yönetişimin çok boyutlu yönetsel anlamı ile kapatılmaya çalışılmıştır (Sobacı, 2007: 220).

Klasik anlamında ve ilk kullanıldığı zamanlarda “yönetişim” ile “yönetim” eş kavramlar olduğu kabul edilmekteydi. Ancak zaman içerisinde yönetim bir hedef olarak yönetimde değişime ve yeni yönetim modellerinin ortaya çıkmasına hizmet eden bir kavram olarak varlığını devam ettirmiştir (Sobacı, 2007: 222).

Yönetişim, yönetim olgusunu devletle birleştiren klasik kamu yönetimi anlayışından (Güzelsarı, 2003: 20) uzaklaşarak, kamu yönetimini tek boyutlu bir alandan çok boyutlu ve farklı aktörlere sahip bir yönetim alanına taşımaktadır. Yönetişim kavramı kapsamında yönetimde ortak karar alma, karşılıklı etkileşim, birlikte yönetme, farklı unsurları bir bütün halinde değerlendirme ve kamu-özel sektör ortaklığı kamu yönetimine hakim olmaya çalışan unsurları meydana getirmektedir (Sobacı, 2007: 222).

Yönetişim katılımcı demokrasi, birlikte yönetme, hukukun üstünlüğü, yönetimde şeffaflık ve hesap verebilirlik, sorumluluk, uzlaşmacı bir yaklaşım, herkes için eşitlik, etkinlik ve stratejik vizyon gibi içeriği ile klasik yönetim anlayışından farklı bir boyutu temsil etmektedir (Arap, 2004: 160).

Yönetişim kamu yönetimini geniş bir çerçevede değerlendirerek yalnızca devletin siyasal faaliyetleri olarak gören anlayıştan ziyade yönetimde sivil toplumun ve özel sektörün de söz sahibi olduğu anlayışı benimsemektedir (Ökmen, Baştan ve Yılmaz, 2004: 24).

Yönetişim kamu alanında karar alma aşamasında ve takip edilen yöntemlerde şeffaf, hesap verebilir, temsil yeteneği olan ve katılımcı bir kamu yönetimi sistemini öngörmektedir (Cheema ve Rondinelli, 2007: 2).

Yönetişim kavramında “devlet toplumu yönetir” anlayışı yer almamakta ve devlet dışı örgütlerin de yönetimde söz sahibi olmasının gerekliliği vurgulanmaktadır. Aynı zaman-

da yönetim demokratik “katılım” ilkesini de genişleterek “birlikte yönetme” anlayışını yönetime uyarlama çabası içerisinde (Arap, 2004: 160).

Yönetişim toplumsal alanda siyasal düzenin bir bütün halinde değerlendirilmesi ve bütün aktörlerin yönetimde söz sahibi olmasını ifade eden bir kavramdır. Yönetişim kamu yönetimini yeniden yapılandırarak yönetimin daha etkili ve verimli bir biçimde faaliyet göstermesini amaçlamaktadır. Yönetişim farklı alanlarda yer alan unsurları bir bütün haline getiren bir süreç olarak da anlamlandırılabilir. Dolayısıyla yönetim kavramının bütünleştirici bir boyutu da bulunmaktadır. Çünkü yönetim toplumun bütün aktörlerini yönetime dahil etmek isteyen bir yaklaşım sergilemektedir. Bu sebepten dolayı yönetim toplumun farklı aktörlerini bir bütün haline getirerek yönetime dahil etmek isteyen ve bu aktörlerin karşılıklı etkileşimleri ile daha iyi bir yönetim biçimini tasarlayan bir süreçtir. Bununla birlikte yönetim klasik kamu yönetimi yapısına karşı çıkmakta ve yönetim alanında yaşanan mevcut sorunların yönetimin klasik anlayışından kaynaklandığını vurgulamaktadır (Tortop vd., 2012: 338-339).

Yönetişim, siyasal sürecin karmaşık bir hale gelmesi, sorunların daha geniş bir alanda değerlendirilmesi ihtiyacı, bilgi toplumunun artan ihtiyaçlarına cevap verebilmek, toplumsal açıdan daha fazla etkileşim ihtiyacının karşılanması, kamu yönetiminden beklenen daha şeffaf ve hesap verebilirlik ihtiyacının karşılanması ve farklı çıkar ilişkilerini bir bütün haline getirerek toplumsal uzlaşmayı sağlayabilmek adına yönetim alanında popülerlik kazanmıştır (Tortop vd., 2012: 339).

Yönetişim kavramı genişledikçe yerelleşme olgusunun rasyonelliği, nesnelliği ve oluşum şekli de tartışılmaya açılmaktadır. Yerelleşme yalnızca gücün, yetkinin ve sorumluluğun dağıtılmasını değil, aynı zamanda kamusal kararların alınması aşamasında ve siyasi süreç dahilinde yetkiyi ve kaynakların paylaşılması konularını kapsamaktadır. Yerelleşme olgusu kamu ihtiyaçlarının etkili bir biçimde karşılanabilmesi ve ihtiyaçlara yenilikçi bir yaklaşımla cevap verebilmesi için hükümet, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarından oluşan üçlü gruba görev verilmesini öngörmektedir. Yerelleşme bölgesel farklılıkların dengelenebilmesi için hükümete yönetim, karar alma ve uygulama aşamalarında yardım eden bir ilkedir (Cheema ve Rondinelli, 2007: 6-7).

Yönetişim ile yerleşmenin ortak noktası yerel nitelik taşıyan kamu hizmetlerinin karar alma aşamasında ve sunulmasında birlikte yönetim anlayışına sahip olmalarıdır. Diğer bir ifadeyle yönetim ve yerleşme kamu yönetiminde yerinden yönetim ilkesini vurgulamaktadır (Sobacı, 2007: 222).

Yönetişim ülkemizde önemli derecede tartışılan konuların başında gelmektedir. Bu alanda Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) kavramın yurt dışı kökenli olduğunu vurguladıktan sonra Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliği konusunda önemli bir aracı unsur olabileceğinin vurgusunu yapmıştır. Bununla birlikte Türk insanının ve

devletinin küreselleşen dünyada yerini alması, gelişen yöntem ve modellerden yoksun kalmaması, hayal edilen yüksek refah seviyesine ulaşılması ve siyasi, ekonomik ve yönetsel alanda çağdaş uygulamalara uyum sağlanabilmesi için yönetişim önem taşıyan bir kavram olarak varlığını korumaktadır (Palabıyık, 2004: 78).

7. YERELLEŞMEDEN YEREL YÖNETİŞİME GEÇİŞ

Yerel yönetimler halka hizmet sunan en yakın yönetsel birimlerdir. Toplumun her bireyi mutlaka bir yerel yönetim birimi ile iletişim içerisinde. Halkın kendilerini ilgilendiren kararlara katılımı yerel yönetim birimlerinde daha kolay ve etkili olmaktadır. Çünkü kararlara katılım yönetsel olarak yukarıdan aşağıya inildikçe daha kolay olmaktadır ve böylece halkın yönetimde etkinliği artırılmaktadır (Kerman vd..., 2011: 16).

Yönetişim ilişkileri merkez-yerel, yerel-yerel, uluslararası ilişkiler olmak üzere üç düzeyde kurgulanmıştır. Bu kapsamda merkez-yerel ilişkileri yeniden tasarlanarak yetki, kaynak ve görev paylaşımında iki yönetim birimi arasında bir denge kurulması zorunludur. Bu noktada yönetişim kavramının vurgulamaya çalıştığı husus merkezi yönetimden yerel yönetimlere yetki devri yerine kurumlar arasında olması gereken yetki paylaşımını gündeme taşımaktadır. Çünkü yönetişim kavramı merkezi yönetimin yerel unsurları “ortaklar” olarak görmesini ve merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında dikey bir ilişkiden ziyade daha demokratik bir ilişkiyi anlatan yatay düzeyde “ortaklık ve işbirliği” ilkeleri kapsamında yeniden örgütlenmesini öngörmektedir (Arap, 2004: 162).

Yönetişim olgusunun nihai amacı devleti müdahaleci olmaktan uzaklaştırarak düzenleyici bir kimliğe sahip olmasını sağlamaktır. Böylece devlet düzenleyici rol modeli ile karar alma aşamasında toplumun içerisinde yer alan örgütleri ve bireyleri kararlarına ortak ederek çoklu bir yönetim anlayışını benimsemiş olmaktadır. Dolayısıyla demokrasinin gelişmesinde ve katılımcı yönetimlerin gerçek anlamda uygulamaya geçirilmesinde yönetişim olgusu aktif bir görev üstlenmiş olacaktır (Çevik, 2010: 43).

Bu noktada belirtilmesi gerekir ki yönetişim kavramsal bir boyuttan uygulayıcı bir boyuta gerçek anlamda geçiş yapabilmiş değildir. Bilimsel çalışmalarda sıklıkla üzerine vurgu yapılan yönetişim uygulama konusunda istenilen düzeye erişememiştir. Çünkü devletin katılımcı yönetim modeline karşı bakış açısı olması gereken seviyede değildir. Diğer yandan bu konu tartışmaya da açık bir durumu ortaya çıkartmaktadır (Çevik, 2010: 43-44). Çünkü aşırı merkezîyetçi yönetim anlayışına sahip bir devletin katılımcı yönetime karşı bakış açısı çoğu zaman tartışmasızdır.

Yerelleşme ilkesi merkezi yönetim karşısında yerel yönetimlerin güçlendirilmesi için yönetişim uygulamasına geçiş adına bir aşama olarak kullanılmıştır. Bu aşamada yönetişim, merkez ile yerel kamu örgütleri arasında yaşanan sorunları çözüme kavuşturarak yaşanan sürece katkı sağlamayı hedeflemektedir (Arap, 2004: 162).

Yönetişim kavramı daha özel bir uygulama olarak yerel düzeyde yerel yönetişim adıyla anılmaktadır (Arap, 2004: 162). Yerel yönetişim kamu yönetiminde yönetişim sürecinin yerel yönetimler ekseninde sürdürülmesidir. Diğer bir deyişle yönetişim ile yerel yönetimler ortak bir noktada buluşarak karşılıklı etkileşim ile birlikte sürecin yönetim yapısına dahil edilmeye çalışılmasıdır (Sobacı, 2007: 226).

Yerelleşme birey, kurum ve düşünce yapısını değiştirmeyi temel odak noktası haline getiren bir kavram olarak küreselleşmenin de tamamlayıcısı olduğu kabul edilmektedir. Genel kabul gören anlamı ile yerelleşme merkezi yönetimin yetkilerinin ve kaynaklarının yerel yönetimlere aktarılması sonucunda yerel yönetimlerin güçlendirilmesini hedefleyen bir kavram olmaktan sıyrılarak yerel sivil toplum unsurlarının güçlendirilmesi ve etkinliklerinin artırılması, yerel düzeyde faaliyet gösteren medya kuruluşlarının desteklenmesi, yerel girişimcilerin önündeki engellerin kaldırılması, yerel halkın yönetimde daha aktif olarak söz sahibi olması, merkezi yönetimin taşra birimlerinden yerel yönetimlere doğru bir yetki aktarımının söz konusu olması ve yerel yönetim birliklerinin yaygınlaştırılması anlamlarına gelmektedir (Sobacı, 2007: 226-227).

Yerel yönetişim yerel devlet, kaynaklar ve sivil toplum unsurlarının birleşmesi ile meydana gelen yeni bir yönetim modeli sürecini ifade etmektedir (Şengül, 1999: 12). Diğer bir tanımlama ile yerel yönetişim, yönetişim sürecinin yerel yönetimlerle birlikte kurgulanarak yeni bir modelin ortaya çıkması için karşılıklı etkileşimi zorunlu kılan bir anlama sahiptir. Dolayısıyla yerel yönetişim yerel kamu hizmetlerinin sunumunda merkezden yerle doğru bir yetki aktarımını öngörmektedir (Sobacı, 2007: 226). Bununla birlikte yerel yönetişim yerel düzeyde temsil etme ve edilebilme yapısını meydana getirmektedir. Dolayısıyla demokrasi ile yerel yönetişim arasında kuvvetli bir bağ bulunmaktadır. Yönetişim kamu yönetimi sistemine devlet merkezli olmanın yerine toplum merkezli olmayı öneren yeni bir model getirmektedir. Yönetişimin diğer bir boyutunu oluşturan yerel yönetişim modelinde yerel yönetimler merkezi yönetimin karşısında güçlendirilmekte ve kamu yönetiminde önemli bir aktör haline gelmektedirler (Ökmen, Baştan ve Yılmaz, 2004: 44-45).

Yerel yönetimler yerelleşmenin önemli bir değişkenini meydana getirmelerinden dolayı sürekli değişme ve gelişme süreci içerisindeyler. Bu süreç yerel düzeyde kolektif hizmetlerin sunumu için yerel yönetimlere daha fazla ağırlık verilmesi gerekliliğini yansıtan bir yönetim modelini zorunlu bir hale getirmektedir. Bu model yerel yönetişim olarak ortaya çıkmakta ve çoklu aktörlerin karşılıklı etkileşimi ile kamu yönetimi yapısına dahil olmaktadır (Ökmen, Baştan ve Yılmaz, 2004: 46-49).

Yerel yönetişim kavramı, yönetişim sürecinin yerel yönetimlerle birlikte devam ettirilmesi veya yönetişim sürecine yerel yönetimlerin de dahil edilmesi anlamına gelmesinden dolayı nihai hedef olarak toplumun ve yönetimin demokratikleşmesi ve yönetimlerin

“yönetimleştirilmesi” açısından ikamesi olmayan bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır (Palabıyık, 2004: 73-74).

Yerel yönetim olarak kavramlaştırılan olgunun üç unsur şeklinde somutlaştığı gözlemlenmektedir. Birincisi, yerel yönetim tek bir boyuttan veya kademededen oluşamayacak kadar geniş bir anlama ve alana sahiptir. Dolayısıyla yerel yönetimlerin mahalle (Anayasal kimliğe ve tüzel bir kişiliğe sahip olmamasına rağmen) ölçeğinden başlayarak sırasıyla metropol, bölgesel, ulusal ve hatta uluslararası düzeyde kapsamlı bir işbirliği içerisine girildiği görülmektedir. İkincisi, kamusal kararların alınması aşamasında kamunun ve özel unsurların çıkarlarının ortak bir paydada buluşturulmasını, koordine edilmesini ve siyasal ve yönetsel sürece dahil edilmesini gerektirmektedir. Kaynak kullanımı ve hizmet sunumları noktasında etkililik, verimlilik ve tasarruflu olmak yerel yönetimlerin dikkat etmesi gereken unsurları meydana getirmektedirler. Sosyal kurumların ve toplumun yerel yönetimlere eklenmesi sürecinde yerel yönetim etkili bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Üçüncüsü ve sonuncusu ise kaynak kullanımı ve yaratılması konusunda yerel yönetimin etkili bir araç olduğu kabul görmektedir. Bu noktada yeni ve yaratıcı fikirlerin araştırılması yerel yönetimin ruhunu oluşturmaktadır (Palabıyık, 2004: 74).

Yerel yönetimin yerel düzeyde var olabilmesi ve kendisine uygulama alanı bulabilmesi için yerel demokrasinin sağlanması, hizmet kalitesinin belirli bir seviyenin üzerine çıkması ve yerel sorunların merkezi yönetim haricinde ve yerel düzeyde çözülebilmesi için yerelin bilgi birikiminin ve kaynaklarının kullanılması gerekmektedir (Palabıyık, 2004: 74).

1980’li yıllardan itibaren yerel yönetimlerde yerelleşmeye verilen önem artış göstermiş ve bu süreçte halkın yönetime katılımı, hesap verebilirliğin artırılması ve toplumsal beklentilerin karşılanması amacıyla yerel yönetim önemli bir araç olarak görülmüştür. Yerel yönetimin kurumsallaşabilmesi için devletin yönetim alanında ortaklık kuracağı diğer unsurların kapasitelerini geliştirmesine yardımcı olması ve yetkilerini yerelleştirmesi gerekmektedir. Çünkü yerel yönetim kavramı yönetim sürecinin yerel yönetimlerle bir bütün halinde değerlendirilmesine katkı sağlamakla birlikte karşılıklı etkileşimi yönetim sistemine uyarlamaya çalışmaktadır (Ökmen, Baştan ve Yılmaz, 2004: 50-51).

Yerel yönetim toplumun kendi kendisini yönetebilmesi için iş ve sosyal yaşam gibi canlı alanlarda farklılıkları bir bütün haline getiren unsurları içermektedir. Yerel yönetim yerel hizmetlere farklı bir boyut kazandırmakla birlikte yerel halka daha özgür ve yaşanabilir bir ortamı yaratmak için çalışmaktadır. Bu amacını demokratik katılımı ve sivil iletişimi sağlayarak gerçekleştirmeye çalışmaktadır (Shah ve Shah, 2006: 2).

Yerel yönetim yerel düzeyde demokratik, katılımcı ve halkın yönetimde daha fazla söz sahibi olduğu bir yönetim modelini önermektedir (Kerman vd..., 2011: 17). Ancak yerel yönetim uygulamasının yönetime kazandırılması ve uygulanması aşamasında bazı

çekincelerin de olduğunu ifade etmek gerekmektedir. Klasik kamu yönetimi anlayışından ve uygulamalarından doğrudan yönetişime geçiş belirli ve zor bir süreci oluşturmaktadır. Bu süreç toplumun demokrasi ve bilgi düzeyinde belirli bir seviyeye gelmesini, toplumun algılarının açık olmasını, deneyim sürecinin belirli bir aşamaya ulaşmasını ve toplumun bu amaçla örgütlenebilmesini gerektirmektedir (Arap, 2004: 164). Çünkü toplumsal değişme ve gelişmeye karşı ilgisizlik, sahiplenme aşamasında toplumsal yetersizlik veya zayıflık yönetişim ve yerelleşmenin önündeki engelleri oluşturmaktadır (Turgay, 2004: 180).

Demokratik yerel yönetişim girişimleri dünya genelinde yaygınlık kazanmış ve devam etmektedir. 1996-1997 döneminde Bolivya, Honduras, Mali, Filipinler, Ukrayna ve Hindistan'ın Karnataka eyaletinde gerçekleştirilen yerel yönetişim girişimleri örnek olay değerlendirildiği takdirde ulaşılan sonuç yerel yönetişime karşı gelişen direncin mevcut kamu yönetimi yapısından, siyasetçilerden ve bürokratlardan geldiği gözlemlenmiştir (Palabıyık, 2004: 76-77). Böylece ister merkezi ister yerel düzeyde olsun yönetişim modeline geçişin önünde en büyük engelin modern çağa uyum sağla(ya)mamış klasik kamu yönetiminden ve türevlerinden kaynaklandığı ifade edilebilmektedir.

Yerel yönetişime geçiş yerel düzeyde alınacak kararların merkezi yönetim tarafından değil doğrudan yerel yönetim birimleri tarafından alınmasını ve yerel politikaların yerel düzeyde belirlenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu zorunluluk yerel yönetişime geçiş sürecini de tanımlayıcı bir fonksiyon üstlenmektedir (Palabıyık, 2004: 81).

Yerel yönetişim kendi içerisinde birer model olarak “İşletmeci (*managerial*), Kurumsal (*corporatist*), Gelişmeci (*progrowth*) ve Refah (*welfare*)” olmak üzere dörde ayrılmaktadır (Palabıyık, 2004: 74-75). Bu noktada çalışmamızın vurgusu dikkate alınarak bu dört modelden yalnızca Kurumsal (*corporatist*) modeli incelenecektir. Çünkü kurumsal yerel yönetişim modeli katılımcılık ve yerel demokrasi ile doğrudan ilişkili olduğu için tarafımızca yerelleşmeye en uygun model olarak görülmüştür.

Kurumsal Yerel Yönetişim Modeli: Bu model gelişmiş demokrasi ile doğrudan ilişkilidir. Batı Avrupa'nın ekonomik, siyasi ve demokratik yönden gelişme gösteren tipik küçük yönetsel birimlerinde sıklıkla görülmektedir. Kurumsal yerel yönetişim modeli yerel yönetimleri bir sistem olarak görmektedir. Böylece bu model kapsamında yerel yönetimler sosyal grupların ve diğer örgütlü çıkar ve baskı gruplarının kent yönetimlerinde yönetim sürecine ve karar alma aşamalarına katılımlarının sağlanabildiği birer alan olarak görülmektedirler. Bu modelin ana düşüncesi ve ruhunu oluşturan unsur katılımcı yönetimin hem yerel demokrasiyi güçlendirdiği görüşü, hem de yerel çıkarların temsil edilmesi gerekliliğidir. Bu modelin olmazsa olmazı birinci unsuru katılımcılıktır. İkincisi ise kentsel politikaları gerçekleştiren unsurların kaynakların verimli kullanılması konusunda etkinliklerini arttırmaktır (Palabıyık, 2004: 75-76).

8. SONUÇ

Klasik kamu yönetimi yapısı aşırı merkezileşmiş ve bürokrasiye bağımlı bir biçimde faaliyet göstermektedir. Bu düzen içerisinde sonuçlardan ziyade sistemin işleyiş süreci önem taşımaktadır. Klasik kamu yönetimi yapısında mevzuat oldukça önemli bir yer işgal etmektedir. Ancak küreselleşme ile birlikte sınırların daraldığı gerçeği ve bilgi çağının getirmiş olduğu imkânlar sonucunda devletler yönetimlerini gözden geçirmek zorunda kalmışlardır. Devletlerin aşırı kuralcı yapısı demokrasiye ve vatandaşların kendi kendilerini temsil edilebilmelerine olumsuz bir biçimde yansımaktadır. Özellikle merkezi yönetimin kamu yönetimde tek başına söz sahibi ve baskın olduğu ülkelerde yerel yönetimler cılız kalmakta ve hatta gelişme gösterememektedirler. Dolayısıyla bu gibi ülkelerde yerel temsil sorunu ortaya çıkmaktadır.

Devletin vatandaşını kendisine hizmet eden/edecek birer unsur olarak görmesinden sıyrılarak yönetimde söz sahibi olan birer katılımcı olarak görmesi anlayışına geçiş yapması gerekmektedir. Bu gereklilik yerelleşme ilkesi kapsamında kabul gören bir anlayış haline dönüşmüştür. Yerelleşme yerel yönetimlerin ve dolayısıyla yerel halkın yönetimde söz sahibi olmasını kurgulayan bir yönetim ilkesidir. Kamu yönetimi sisteminin yerele daha fazla ağırlık verecek bir biçimde yeniden şekillendirilmesi aşamasında yerelleşme ilkesinden aracı bir unsur olarak faydalanılmaktadır.

Yerelleşme yukarıdan aşağıya yetki aktarımı yerine aşağıdan yukarıya yetki alımı biçiminde uygulanmaktadır. Bu aşamada yerelleşme ilkesinin bütünleyicisi olan ve tarihi oldukça eskilere dayanan yönetişim kavramı klasik kamu yönetimi yapısını yeni bir model kapsamında şekillendirmektedir.

Yönetişim kamu yönetiminde tek aktörlü yönetimden çok aktörlü yönetime geçiş aşamasında kilit bir görev üstlenmektedir. Yönetişim devlet, özel sektör ve sivil toplumu bir bütün haline getirerek kamu yönetimine dahil etmeye çalışmaktadır. Bununla birlikte yönetişimin yerel yönetimlere vurgu yapan bir diğer açılımı da yerel yönetişim ilkesidir. Yerel yönetişim yerel yönetimleri fiili olarak kamu yönetimi yapısına dahil eden ve yerel halkın yönetimde pasif bir durumdan aktif bir konuma geçmesini öngören bir yönetim anlayışını oluşturmaktadır.

Sonuç itibarıyla klasik kamu yönetimi yapısının artık yönetimde verim sağlayamadığı gerçeğinden yola çıkılarak vatandaş odaklı bir yönetime doğru geçiş yapılması ihtiyacı kaçınılmaz bir hale gelmiştir. Bu kapsamda yerelleşme, yönetişim ve yerel yönetişim kilit görevler üstlenerek daha şeffaf, katılımcı, hesap verebilen ve özgürlükçü bir kamu yönetimi yapısına geçiş yapılmasını öngörmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, İbrahim Attila ve İsmail Kitapçı. “Bir Mali Yerelleşme Deneyimi Olarak İsveç”, *Maliye Dergisi*, Sayı: 157, Temmuz-Aralık 2009, s. 85-104.
- Acartürk, E. ve Hüseyin Ö. (2004). “Teoride ve Türkiye’de Desantralizasyon”, *Kamu Yönetimi*, (Editörler: Abdullah Yılmaz ve Mustafa Ökmen), Gazi Kitabevi, Ankara, s. 143-182.
- Arap, S. K. (2004). “Yerel Günden 21 ve Yerel Yönetişim”, *Yerel Yönetimler Kongresi Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Bildiriler Kitabı*, Biga/Çanakkale 3-4 Aralık 2004, , Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, s.159-171, Biga/Çanakkale.
- Arslan, N. T. (2010). “Klasik - Neo Klasik Dönüşüm Süreci: “Yeni Kamu Yönetimi”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 2, s. 21-38.
- Bozkurt, Ö., Ergun, T., Sezen, S.(ed.) (2008). *Kamu Yönetimi Sözlüğü (Fransızca ve İngilizce Karşılıklarıyla)*, 2. Baskı, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, Yayın No:342, Ankara.
- Canpolat, H. (2010). “Türk Kamu Yönetiminde Değişim: Son Dönem Kamu Yönetimi Reformlarının Küreselleşme ve Yeni Kamu Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi”, *Küreselleşme Karşısında Kamu Yönetimi Ve Hizmeti*, VII. Kamu Yönetimi Forumu (VII. KAYFOR) Bildiri Kitabı, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi 2010, Kahramanmaraş, s. 8-17.
- Cheema, G. S. ve Rondinelli, D. A. (2007). “From Government Decentralization to Decentralized Governance”, *Decentralizing Governance Emerging Concepts and Practices*, Washington D.C., s. 1-20.
- Çelik, A. (2010). “Küreselleşen Dünyada Yerelleşme Süreci Ve Yerelleşmede Demokratik Zeminin Sağlamlaştırılması İçin E-Katılımcılık Çözümünün Değerlendirilmesi”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 2, 2010, s. 155-168.
- Çevik, H. H. (2012). *Kamu Yönetimi Kavramlar-Sorunlar-Tartışmalar*, Seçkin Yayıncılık, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Ankara.
- Çevik, H. H. (2010). “Kamu Yönetimi Açısından Son Yüzyılda Devletin Değişen Rolü”, *Küreselleşme Karşısında Kamu Yönetimi Ve Hizmeti*, VII. Kamu Yönetimi Forumu (VII. KAYFOR) Bildiri Kitabı, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi 2010, Kahramanmaraş, s. 38-45.
- Emrealp, S. (2005). *Türkiye Yerel gündem 21 programı Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler Elkitabı*, IULA-EMME (Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı) (UCLG-MEWA) Yayını

- (Şu-İkinci Baskı), ISBN 975-7741-51-5.
- Eryılmaz, B. (2012). *Kamu Yönetimi Düşünceler-Yapılar-Fonksiyonlar-Politikalar*, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
- Genç, F. N.(2010). “Yeni Kamu Hizmeti Yaklaşımı”, *Türk İdare Dergisi*, Sayı: 466, Mart, s. 145-160.
- Geray, C. (2001). “Kentleşme Sorunlarının Çözümü Açısından Küreselleşme, Özelleştirme, Yerelleşme ve Yerel Yönetimler”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 4, Ekim, s. 7-22.
- Güzelsarı, S. (2003). “Neo-Liberal Politikalar ve Yönetişim Modeli”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 36, Sayı: 2, Haziran, s. 17-34.
- Kaufmann, D. ve Kraay, A. (2008). *Governance Indicators: Where Are We, Where Should We Be Going?*, Policy Research Working Paper, The World Bank Institute Global Governance Group and Development Research Group Macroeconomics and Growth Team, World Bank Research Observer, Volume: 23, Issue: 1, March, s. 1-30.
(<http://elibrary.worldbank.org/doi/pdf/10.1596/1813-9450-4370>, Erişim Tarihi: 05.06.2014).
- Kerman, U., Altan, Y., Aktel, M., Lamba, M. (2011). “Yerel Yönetişim ve Kent Konseyleri”, *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Birinci Baskı, Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi-1, s. 13-29, 6-7 Mayıs 2011, Bursa.
- Lamba, M. (2012). “Yerel Yönetişimde Farkındalık: Antalya İli Örneği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 17, Sayı: 1, s. 495-509.
- Ökmen, M., Baştan, S. ve Yılmaz, A. (2004). “Kamu Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar ve Bir Yönetişim Faktörü Olarak Yerel Yönetimler”, *Kamu Yönetimi*, (Editörler: Abdullah Yılmaz ve Mustafa Ökmen), Gazi Kitabevi, Ankara, s. 23-80.
- Özel, M. (2007). “Bir Yerelleşme Biçimi Olarak Özelleştirme, Rekabetle İlişkisi Ve Yerel Yönetimlerde Uygulamaları”, *Akademik Fener Dergisi*, (Yeni Adı: Bandırma İİBF Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi), Sayı: 8, 2007, s. 57-81.
- Özer, M.A. (2005). “Günümüzün Yükselen Değeri: Yeni Kamu Yönetimi”, *Sayıştay Dergisi*, Sayı: 59, Ekim-Aralık, s. 3-46.
- Palabıyık, H. (2004), “Yönetimden Yönetişime Geçiş ve Ötesi Üzerine Kavramsal Açıklamalar”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 37, Sayı:1, Mart, s. 63-85.
- Parlak, B. (2011). *Kamu Yönetimi Sözlüğü*, MKM Yayıncılık, Bursa.
- Rao, V.B. (2008). *Public Administration: Steel or Plastic Frame*, Kalpaz Publications, (ISBN: 81-7835-561-2), Delhi, India.
- Shah, A. ve Shah, S. (2006). “The New Vision of Local Governance and the Evolving

- Roles of Local Governments”, *Public Sector Governance and Accountability Series Local Governance In Developing Countries*, (Edited by Anwar Shah), The International Bank for Reconstruction and Development, The World Bank Publications, Washington, DC.
- Sobacı, M. Z. (2007). “Yönetişim Kavramı Ve Türkiye’de Uygulanabilirliği Üzerine Değerlendirmeler”, *Yönetim Bilimleri Dergisi (Journal of Administrative Sciences)*, Cilt: 5, Sayı: 1, s. 219-236.
- Şengül, H. T. (1999). “Yerel Yönetim Kuramları: Yönetimden Yönetişime”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 3, Temmuz, s. 3-19.
- Şat, N. (2009). “Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı: Weber Bürokrasisinin Sonu mu?”, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 1, Aralık, s. 93-108.
- TESEV. (2008). “İyi Yönetişim Programı İyi Yönetişim El Kitabı”, (Yayına Hazırlayan: Fikret Toksöz, TESEV), *TESEV (Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı) Yayınları*, Birinci Baskı, Haziran.
- Tortop, N., İsbir, E. G., Aykaç, B. ve diğerleri. (2012). *Yönetim Bilimi*, 9. Basım, Nobel Yayınevi, Ankara.
- Turgay, T. (2004). “Kamu ve Özel Kesimde Yönetişim Paradoksları ve Etkileşimli Yönetişim Modeli”, *Yerel Yönetimler Kongresi Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Bildiriler Kitabı*, Biga/Çanakkale 3-4 Aralık 2004, , Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, s.173-186, Biga/Çanakkale.
- United Nations. (2009). “The Contribution Of The United Nations To The Improvement Of Public Administration A 60-Year History”, Department of Economic and Social Affairs Division for Public Administration and Development Management, (ST/ESA/PAD/SER.E/115), United Nations Publication Copyright, New York.
- UNDP. (1999). “Decentralization: A Sampling Of Definitions”, UNDP-Government of Germany Evaluation of the UNDP Role in Decentralization and Local Governance, Working Paper, October.
- (http://web.undp.org/evaluation/evaluations/documents/decentralization_working_report.PDF, Erişim Tarihi: 09.06.2014).
- Zabcı, F. Ç. (2002). “Dünya Bankası’nın Küresel Pazar için Yeni Stratejisi: Yönetişim”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 57, Sayı: 3, s. 151-180.